

MANIFESTATIONS AND FINALITIES OF OBSESSION IN THE NOVELS OF GIB I. MIHĂESCU

Adelina Lascu (Beldugan)

PhD. Student, University of Pitești

*Abstract: Literary Criticism recognizes Gib I. Mihăescu's contribution to the development of the interwar Romanian novel, most commentators believing that his originality consists in developing a less discussed topics until then, the erotic obsession that gripped the majority of the heroes of the author's novels and novellas. In his works *Andromada's Arm* (1930), *The Russian Woman* (1933), *Chocolate Woman* (1933), *Days and nights of a late student* (1934), *Donna Alba* (1935), the heroes are obsessed with knowing/seducing the ideal, unique woman, with whom to reach the heights of happiness. Mostly, the main male characters are similar as social status and level of intelligence, but not all come to fulfil their love alongside a superior woman.*

*Thus, just as the Cypriot sculptor, Pygmalion who was in love with his own work, an ivory female figure, so it happens to Lieutenant Ragaiac who falls in love with his own creation, made in his imagination, because the Russian woman is a mere projection of his own dreams. Endowed by the author with more luck, Mihai Aspru has the privilege to meet love with Donna Alba, after more than 10 years of prosecutions, torments, humiliations and erotic obsessions. Lady Chocolate, Miss Eleonora is urged to reject Negrisor because of his vagaries, with which he tries to impress by acting driven by the naive professor Andrei Lazar, a punished for the love of a superficial woman and for his longing to discover the eternal movement by building a perpetuum mobile. In *The case of the late student*, the one who is guilty of spoiling Mihnea's soul is Arina Velovan, the superior woman in love with the wrong man, who tragically ends after an abortion, having beside her until the last moment the reliable Boy, assisting powerless to the extinguish of his own ideal, that of living beside the woman he loved. Obviously, not all the woman are deified and elevated to the heights of perfection. Others are merely substitutes for the ideal hypo stasis around which the heroes are trying to alleviate the suffering caused by unfulfilled erotic ideal.*

Keywords: obsession, ideal, creation, perfection, novel;

Fără îndoială, întreaga creație a lui Gib I. Mihăescu este dominată de obsesii, cele mai multe dintre acestea de ordin erotic. Cea mai frecventă o constituie lupta pentru cucerirea/cunoașterea femeii ideale. Majoritatea bărbaților sunt obsedați de femeii și de împlinirea erotică. În *Rusoaica*, locotenentul Ragaiac este obsedat de apatiția unei femei „cu picior înalt și ochi oblici, care va veni înfășurată în șuba ei enormă din împărăția gerurilor”. (Mihăescu, 2009: 72). O așteaptă până la încheierea misiunii de pe Nistru, probabil și după aceea, însă fără succes. În unele cazuri, bărbații ajung să-și piardă viața din cauza acestei patimi: soldatul Bădescu este sfâșiat de lupi în căutarea iubitei, iar profesorul Andrei Lazăr se sinucide când conștientizează că femeia pentru care dezvoltase o adevărată obsesie nu este așa pură cum i-o plătise imaginația. Profesorul Nedan este obsedat de imaginea unei dame cu forme pline, aducând ca argument mitologia, istoria antică și medievală „- Ce mai, domnule, în istorie toate femeile mari au fost mari și ca fizic; în orice caz înalte...” (Mihăescu, 1983:47). Prințul Raoul făcuse o fixație pentru părul lung și brun, Negrișor pentru tenul de culoarea ciocolatei, Nae Inelescu adora călătoriile cu trenul, locul unde își putea găsi o aventură, în timp ce soldatul Marinescu se

mulțimea cu iubirea platonice. Mihai Aspru și-a dedicat tinerețea cuceririi femeii ideale, obsedat fiind, pe de-o parte de atingerea absolutului, iar pe de alta de asigurarea unei poziții sociale demnă de noblețea femeii iubite.

Aceste obsesii, esența operelor lui Gib I. Mihăescu, reprezintă în opinia lui Nicolae Balotă conștiința asediată de o preocupare continuă, îndeobște afectivă, invadată de un element parazit. (Balota, 1974: 212). Evident că ele au diferite cauze, cum ar fi complexul de inferioritate al personajelor principale masculine, „inaccesibilitatea clasei, constatarea că în fața să se ridică obstacole absurde, pe care energia și talentul nu le pot înfrânge” (Călinescu, 1974: 212) Pe de altă parte, gelozia este și ea provocatoare de obsesii: în toate romanele, femeile superioare după care tânjesc eroii sunt deja adjudecate de alți bărbați și astfel „fructul interzis” devine și mai greu de cules, uneori chiar imposibil.

Gelozia și adulterul sunt frecvente în epica lui Gib I. Mihăescu. O piedică serioasă în calea eroilor de a cuceri femeia ideală, o reprezintă adesea cea de-a treia persoană, triumfiul conjugal în care se găsesc de regulă personajele. Gelozia atinge cote maxime fiind împinsă până la obsesie. În *Brațul Andromedei* există chiar mai mulți bărbați care roiesc în jurul frumuseții rare a Zânei: soțul acesteia, Vicol Cornoiu (al cărui nume nu a fost ales întâmplător ținând cont de coarnele uriașe puse de soția să) și profesorii Grigore Nedan, Nae Inelescu și nefericitul Andrei Lazăr, singurul care nu se va bucura de nuriile femeii care reprezenta idealul de neatins. Continuând seria romanelor, o tripletă întâlnim și în *Femeia de ciocolată* alcătuită din Negrișor și Modreanu care o doresc pe domnișoara Eleonora, întocmai ca în *Zilele și nopțile unui student întârziat* unde Mihnea Băiatu luptă pentru dragostea Arinei Velovan alături de Noël. În cele două mari capodopere ale autorului, *Rusoaica* și *Donna Alba*, în cea dintâi se poate discuta de un triumfiu amoros consolidat în jurul Niculinei, ipostaza materială a femeii ideale, căsătorită cu Serghe Bălan și locotenentul Ragaiac și de un altul în care același locotenent Ragaiac este gelos pe Iliad pentru șansa de a o cunoaște pe Rusoaică, pe care el, în zadar a așteptat-o. Așteptarea nu se rezumă la a se refugia într-un colț, negând orice altă activitate, ci, protagonistul, duce o viață plină, condimentată cu aventuri amoroase care-i pun în evidență felul de a fi. Respingerea inițială a Niculinei, soția contrabandistului Serghe Bălan, o prezență inexplicabilă într-un sat „fără nume și loc pe hartă”, îl determină să persevereze până când încăpățânarea femeii se topește oferindu-i lui Ragaiac clipe unice de pasiune. Faptul cu aceasta era căsătorită reprezenta un motiv în plus de a gusta din farmecele ei, uneori chiar sub privirile soțului, a cărui postură de cotrabandist îl făcea să nu poată reacționa, lăsându-și soția în compania locotenentului pentru ca el să-ți poată continua afacerile. În majoritatea acțiunilor lui Ragaiac, spune Nicolae Balotă, se remarcă „trăsătura net sadomasochistă a comportamentului său. Luciditatea sa nu este aceea a unei inteligențe superioare, ci a unei sensibilități la pândă pentru a se savura pe sine și pentru a gusta din plin voluptatea propriilor demersuri în cucerirea, subjugarea, eventual torturarea altora, odată cu desfătarea în submisiunea sa în fața victimei.” (Balota, 1974:297)

Donna Alba, căsătorită cu Georges Radu Șerban în urma unui duel pierdut de Tudor Buzescu este femeia superioară în viziunea avocatului Mihai Aspru care trebuie să lupte cu fantoma lui Buzescu pentru inima Albei. Complexul de inferioritate este pregnant în acest roman, manifestându-se în cei 11 ani cât durează drumul spre cucerirea femeii absolute, devenind o cauză majoră a obsesiei. Faptul că Donna Alba era căsătorită nu este un așa mare impediment pentru erou cum este diferența de castă. Fratele boierului răpus în duel, și el interesat de aceeași femeie, îi accentuează și mai mult acest crez, amintindu-i odată în plus, originile sale „Ești un prost și un dobitoc...și băiat de prăvălie ai să rămâi toată viața ta...” (Mihăescu, 1985: 190) S-a susținut adesea ca Mihai Aspru este un Julien Sorel al zilelor noastre. Întocmai eroului din *Roșu și Negru*, al lui Stendhal, eroul este și el un ambițios, „un parvenit social și sentimental” (Manolescu, 1974:2) care nu-și accepta condiția. Marea diferență dintre cei doi ține de dorința de parvenire a fiecăruia. Sorel își face un scop din asta, în timp ce tânărul

avocat este doar un mijloc pentru împlinirea visului său. Dar, realitatea sumbră în ceea ce privește clasa boierească în fața căreia eroul se simte inferior, îl face să fie și mai demn de cucerirea Albei, care așa cum s-a văzut avea și ea slăbiciunile sale. Astfel, din femeia „cu mândru pas regesc, depărtată și inaccesibilă, în final, după ce i se scormonește trecutul și i se sondează atent pulsația vieții interioare, Donna Alba va deveni o Niculină pasionată și senzuală și nu o Rusoaica fascinantă prin imaterialitatea ei”. (Ghiță, 1984:252) Astfel, Aspru trăiește o dragoste intensă, sentimentele lui refulate timp de 11 ani, se materializează cunoscând absolutul după care a tânjit, a luptat, a așteptat și a învins.

Unii comentatori ai operei lui Gib I. Mihăescu printre care Pompiliu Constantinescu și Octav Șulutiu vorbesc de o influență psihanalitică, remarcând în epica autorului „personalismul pervers de nuanță freudiană”. (Șulutiu, 1938:290). În volumul său, *Dincolo de principiul plăcerii*, Freud se raportează la cele trei instanțe ale psihicului uman: Conștient, Preconștient și Inconștient redefinite după 1920 ca Eu, Sine, Supraeu. Eul reprezintă ceea ce am putea numi rațiune și înțelepciune, spre deosebire de sine, care este dominat de către pasiuni, iar supraeul are calitatea de „conștiință morală” (Freud, 1996:86). Astfel, sinele este cel care se face răspunzător de dorințele ascunse, refulate din cauza neîmplinirilor. Eroii lui Mihăescu sunt stăpâniți de impulsii sexuale care au drept scop unirea sexuală, devenind niște damnați ai sexualității care acționează mânați de instincte sexuale. De exemplu, Ragaiac și Mihai Aspru, trăiesc la maximum aceste plăceri carnale cu toate femeile pe care le întâlnesc ca expresie a unei frustrări provenite din imposibilitatea de a cuceri femeia ideală. Se mulțumesc doar cu paleative. Într-o altă ordine de idei, se poate observa că, raporturile sexuale sunt întreținute doar pentru obținerea plăcerii și nu pentru reproducere așa cum fac celelalte vietăți ale naturii. O singură dată aflăm despre o sarcină, când Arina Velovan din *Zilele și nopțile unui student întârziat* se vede obligată să renunțe la copil, dându-și seama de mediocritatea celui pe care-l iubea, avort care îi va aduce moartea. Cum legăturile sexuale au loc între eroi și femei comune se poate crede că o astfel de relație, superficială, nu este demnă de fi dusă mai departe. Negrișor și Mihai Aspru sunt cei doi norocoși care ajung să-și împliească și fizic dragostea, dar cu acele scene se termină și acțiunea, astfel că nu se poate ști dacă din uniunea sacră cu femeia superioară va rezulta vreun urmaș. Pe de altă parte, autorul nu vorbește aproape niciodată în romanele sale despre această etapă a vieții, copilăria, probabil din cauza prea multor decese ale fraților săi din acea perioadă, răpuși de diferite boli.

Așadar, se poate observa că opera marelui autor este dominată de gelozie, adulter, sexualitate, virilitate, mister, sete de cunoaștere a femeii superioare, toate adâncindu-se în obsesii ale eroilor, care acționează mânați de acesta stare psihică. Mihai Aspru, protagonistul din Donna Alba pare preferatul lui Mihaescu. Deși, mai bine de un deceniu este supus unei așteptări chinuitoare, presărate cu umilințe, frământări și demersuri detectiviste el rămâne fidel visului de a se împlini alături de femeia iubită. Reușește, dar în momentul în care eroina accepta dragostea lui Aspru, misterul din jurul ei se risipește ușor-ușor, cei doi îndrăgostiți devin comuni. În concluzie, finalitatea obsesiei erotice în cazul lui Mihai Aspru, cel puțin la prima vedere este una favorabilă. Și Negrișor, după o serie de evenimente care aproape l-au făcut să-și piardă mințile se bucura în final de aprecierea și iubirea, *femeii de ciocolată*.

Ragaiac nu este la fel de norocos. Experiențele lui amoroase nu afectează puritatea trăirilor pentru femeia ideală, ci reprezintă două planuri paralele: imaginar și real. Astfel acestea se completează reciproc, ajungând ca în partea de final a romanului cel dintâi să-i cedeze tot mai mult teren lumii reale în care Ragaiac se cufundă, devenind același individ mediocru de dinaintea obsesiei pentru femeia pură.

Profesorul Andrei Lazăr, din *Brațul Andromedei* este tipul inadaptatului, „un infirm, pe jumătate idealist, pe jumătate dement, care sfârșește prin a se sinucide” (Călinescu, 1941:672). Ca orice inadaptat, eroul este perceput ca un ins ciudat de celelalte personaje, dar tocmai această ciudățenie îi stârnește de moment curiozitatea Zânei, pe care o cucerise cu pasiunea sa pentru

astronomie. Mașina cu care încerca să realizeze mișcarea veșnică, nu pornește tocmai când are mai mare nevoie ca să facă impresie femeii iubite și astfel, aceasta îl abandonează, refugiindu-se în brațele superficialului Nae Inelescu. După eșecul personal și profesional, Lazăr găsește ca unica soluție salvatoare, sinuciderea, evadarea dintr-o lume care îi era ostilă. Cu alte cuvinte, obsesia pentru iubirea absolută și mașinăria patronată de „drăcușorii lui Maxwell” îi aduc moartea idealistului profesor de matematică.

Povestea lui Mihnea Băiatu și Arinei Velovan sta sub semnul tragicului. Însă moartea feței pentru care eroul dezvoltă o obsesie maniacală, îl ajută să se maturizeze, să privească viața cu seriozitate, dedicându-se studiului filosofiei, în semn de elogiul pentru iubirea pierdută. Paradoxal este faptul că tocmai această schimbare, dintr-un tip superficial într-unul serios, cu preocupări mărețe duc la neîmplinirea iubirii dintre cei doi, pentru că Arina își dorea tocmai acest comportament mediocru.

Cu excepția romanului *Zilele și nopțile unui student întârziat*, dar și acolo tot o femeie este cea în jurul căreia se proiectează visurile studentului, toate titlurile celorlate opere au în prim-plan nume de femei ceea ce denotă interesul autorului de a crea femeia ideală într-o societate decăzută. Aceasta este de o frumusețe ieșită din comun, este înalta, are întotdeauna ceva în plus față de celelate prezențe feminine și, cu excepția Rusoaicei, toate sunt implicate în alte relații, astfel ca obsesiile eroilor pentru a le cuceri ating paroxismul.

BILIOGRAPHY

Mihăescu, I., Gib, *Brațul Andromedei*, Editura Minerva, București, 1983.

Mihăescu, I., Gib, *Rusoaica*, Editura Litera Internațional, București, 2009.

Mihăescu, I., Gib, *Femeia de ciocolata*, Editura Alpha, București, 2012.

Mihăescu, I., Gib, *Zilele și nopțile unui student întârziat*, Editura Litera, București, 2010.

Mihăescu, I., Gib, *Donna Alba*, Editura Eminescu, București, Piața Scânteii 1, 1985.

Bibliografie

Balotă, Nicolae, *De la Ion la Ioanide*, Prozatori români ai secolului XX, București, 1974.

Călinescu, G., *Istoria literaturii române de la origini și până în prezent*, București, Fundația pentru Literatură și Artă, 1941.

Cincă, Stelian, *Psihanaliză și creație în operă lui Gib I. Mihaescu*, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1995.

Dicționarul general al literaturii române, Academia Română, Eugen Simion (coord), L-Q, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.

Cioculescu, Șerban *Aspecte literare contemporane*, Editura Minerva, București, 1972, p. 279.

Foucault, Michel, *Istoria sexualității*, Editura de Vest, Timișoara, 1995, (Traducere de Beatrice Stanciu și Alexandru Onete), Vol. I, *Voința de a ști*, Editura Univers, București, 2004 (Cătălina Vasile)

Ghiță, Florea., *Gib I. Mihăescu*, (monografie), Editura Minerva, București, 1984.

Lovinescu, Eugen., *Istoria literaturii române contemporane, 1900-1937*, Editura Librăriei Socec, 1937.

Manolescu, Nicolae, *Gib I. Mihăescu – ieri și azi*, în *România literară*, VII, nr. 17, 25 aprilie 1974.

Mihăescu, I., Gib, *Însemnări pentru timpul de azi*, în *Restituiri*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1975.

Perpessicius, *Mențiuni critice*, vol. III, 1936.

Streinu, Vladimir., *Pagini de critică literară*, București, Fundația pentru Literatură și Artă, 1938.

Suluțiu, Octav, *Pe margini de cărți*. Seria întâi, Editura Miron Neagu, Sighișoara, 1938, p. 290.

Vianu, Tudor, *Arta prozatorilor români*, Editura Minerva, București 1981.

Vianu, Tudor, *Estetică*, Editura pentru Literatură, București, 1968.